

سایبرنتیک و الگوی مدیریت مد زودگذر

محمد حسن زاده^۱ | زینب صدیقی^۲ (نویسنده مسئول) | منصوره حسینی شعار^۳

- دکتری علم اطلاعات و دانش شناسی، استادیار دانشگاه تربیت مدرس، hasanzadeh@modares.ac.ir
- دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد همدان zsedighi80@gmail.com
- دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد همدان hoseini.shoar@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۰۲/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۱۲/۱۶

چکیده

هدف: این پژوهش با هدف درک میزان علاقه به موضوع سایبرنتیک در سطح بین‌المللی در بازه زمانی ۱۶ ساله (۱۹۹۵ - ۲۰۱۱) صورت گرفته است تا دریابد که آیا موضوع سایبرنتیک از الگوی مدیریت مد زودگذر پیروی می‌کند یا خیر.

روش پژوهش: روش پژوهش حاضر، پیمایش توصیفی است؛ بدین منظور، پس از شناسایی و انتخاب کلیدواژه‌های این حوزه به کمک منابع اطلاعاتی مختلف، کار جست‌وجوی پیشرفته واژه‌های گزینش شده در پایگاه اطلاعاتی «امرالذ» و «وایلی» انجام و تعداد انتشارات صورت گرفته در هر سال بر مبنای عنوان، چکیده و کلیدواژه، استخراج و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: یافته‌های به دست آمده از پژوهش نشان داد که بیشترین تعداد مقالات در موضوع سایبرنتیک در اواخر دهه ۹۰ در پایگاه اطلاعاتی امرالذ منتشر گردیده و از آن زمان تاکنون نیز روند صعودی را در پیش گرفته است. پایگاه وایلی نیز نتایج مشابهی را نشان داد. بنابراین در اوایل قرن ۲۰ شاهد رشد روزافزون انتشارات مرتبط با این موضوع هستیم که این مسئله، پیروی سایبرنتیک از الگوی مدیریت مد را به چالش می‌کشد. بدین مفهوم که علاقه به این موضوع از الگوی نوسانات زنگی شکل آبراهامسون که نشان‌دهنده مدیریت مد زودگذر است پیروی نمی‌کند.

نتیجه‌گیری: بنابر نتایج حاصل، میزان علاقه به موضوع سایبرنتیک از الگوی نوسانات زنگی شکل که نشان‌دهنده مدیریت مد است، پیروی نمی‌کند و با توجه به افزایش تعداد مقالات در موضوع سایبرنتیک و به دنبال آن افزوده شدن تعداد مجلات تخصصی در این زمینه موضوعی، احتمال نهادینه شدن سایبرنتیک به عنوان یک رشته دانشگاهی، برای آینده قابل پیش‌بینی وجود خواهد داشت.

واژه‌های کلیدی: سایبرنتیک، مدیریت مد، مد زودگذر، الگوی نوسانات زنگی شکل

زمینه، مدیریت مد^۷ است که با بررسی موضوعی خاص بر اساس این الگو، می‌توان به صورت تصویری روند و علایق پژوهشی پژوهشگران را نشان داد و در واقع با ابزار کمی می‌تواند وسیله موثری برای درک علاقه پژوهشگران به حوزه موضوعی خاص را در دوره زمانی خاص نشان دهد. نظریه مدیریت مد برای اولین بار توسط اریک آبراهامسون^۸ در دهه ۱۹۹۰ مطرح گردید. آبراهامسون مدیریت مد را به منزله «یک باور جمعی نسبتاً گذرا، منتشر شده توسط بنگاه مد، که با فنون مدیریتی، منجر به فرآیند مدیریت عقلایی می‌شود»، در نظر می‌گیرد (آبراهامسون، ۱۹۹۶؛ آبراهامسون و فرچیلد^۹، ۱۹۹۹؛ آبراهامسون و ایزنمن^{۱۰}، ۲۰۰۸).

وی در مدل خود، نحوه ایجاد مد در جامعه را به این شکل بیان می‌کند که گروهی از کارآفرینان دانش و صنایع مرتبط، به منظور گردآوری اطلاعات جدید در رابطه با یک ایده، به عنوان مشاوران و رهبران مدیریتی انتخاب می‌شوند. سپس بر مبنای اطلاعات گردآوری شده، ایده یا مد جدید را ارائه می‌دهند و این عقیده که روش مدیریتی ارائه شده، مقدم بر سایر روش‌ها و فرآیندهای مدیریتی است را بین پیروان آن مد رواج می‌دهند (آبراهامسون، ۱۹۹۶). پس از آن بایستی به وضوح بیان کنند که چرا مدیران باید برخی از اهداف خاص سازمان را دنبال کنند و این که چرا ایده و روش خاص ارائه شده توسط آن‌ها، بهترین وسیله برای رسیدن به اهداف خاص سازمان است (کلارک^{۱۱}، ۲۰۰۴). با گذشت زمان، تغییر و تحولاتی در تعابیر و اصطلاحات مطرح شده در رابطه با مدیریت مد رخ داده و مدیریت مد زودگذر مطرح گردید. این تلاش در جهت روشن نمودن و تمایز قائل شدن بین دو کلمه مد و هوس (مدزودگذر) بود. مدیریت هوس (مد زودگذر) نتیجه تلاقی نیروهای شانس است که توسط چرخه واحدی از رشد و زوال در یک موضوع خاص مشخص می‌شود، با هیچ محصول آموزشی همراه نیست و به سرعت به فراموشی

سایبرنتیک^۱ از کلمه یونانی kybernetes یا Streersman به معنی سکاندار نشأت گرفته است. واژه سایبرنتیک اولین بار در روزگار باستان در نوشته‌های افلاطون و در قرن نوزدهم در تألیفات امپ^۲، که هر دو آن را به عنوان علم دولتمداری اثربخش در نظر گرفته‌اند، دیده شده است. این مفهوم در کتاب ریاضی‌دانی به نام نوربرت وینر^۳ در سال ۱۹۴۸ م. احیا شد (بیبر^۴، ۲۰۰۴، ص. ۸۵۷) سایبرنتیک علمی است که از یک سو، نظام‌های نسبتاً باز را از دیدگاه تبادل متقابل اطلاعات میان آنها و محیطشان مورد بررسی قرار می‌دهد؛ از سوی دیگر به بررسی ساختار این نظام‌ها از دیدگاه تبادل متقابل اطلاعات میان عناصر مختلف آنها می‌پردازد (زندی راوان^۵، ۲۰۰۶، لرنر^۶، ۱۹۷۸). سایبرنتیک از جمله علوم است که با رشد سریع خود توانست، به عنوان دانشی مستقل و در عین حال بین رشته‌ای مطرح شود (بیبر، ۲۰۰۲). زمینه گسترش سایبرنتیک به صورت مطالعات بین‌رشته‌ای و از طریق به هم وصل کردن زمینه‌های متعدد و گوناگونی همچون سیستم‌های کنترل، نظریه شبکه‌های الکتریکی، منطق ریاضی، پایداری سیستم‌های زیست‌شناسی، پایداری سیستم‌های مهندسی و علوم اعصاب در طی دهه ۱۹۴۰ آغاز گردید. اکنون حدود هفت دهه از پیدایش سایبرنتیک به عنوان یک زمینه موضوعی می‌گذرد. آبراهامسون (۲۰۰۹) معتقد است که از طریق شمارش تعداد مقالات منتشر شده در یک زمینه موضوعی در یک دوره زمانی معین، می‌توان به میزان علاقه به آن موضوع پی برد. بنابراین یکی از شیوه‌های بررسی وضعیت پژوهش در موضوعی خاص، بررسی مقالات منتشره در پایگاه‌های مرتبط و ارائه نتایج کمی از تولیدات علمی، بر طبق الگو و روشی خاص است که روند و شیوه مطالعه در زمینه مورد نظر پژوهشگران را نشان دهد. از جمله الگوهای مطرح در این

1. Cybernetics
2. Ampere
3. Wiener
4. Beer
5. ZandiRavan
6. Lerner

7. Fashion management

8. Eric Abrahamson

9. Abrahamson & Fairchild

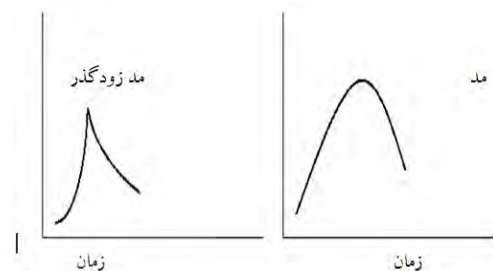
10. Abrahamson & Eisenman

11. Clark

خاص، یکی از راه‌های مناسب جهت بررسی چرخه حیات فرایندهاست. جست‌وجوی کلیدواژه‌ها در پایگاه‌های اطلاعاتی مانند وایلی^۳، امرالد^۴ و ... به منظور اندازه‌گیری تعداد مقالات منتشر شده در هر سال که در بردارنده عبارات مورد جست‌وجو است، می‌تواند نشان‌دهنده چرخه حیات ایده‌های جدید از بدو ظهور آن باشد. این‌که فرکانس انتشار در چه دوره‌ای افزایش و در چه دوره‌ای کاهش داشته است (فراز و فرودها مشخص می‌گردد). البته این فراز و فرودها برای ایده‌های مختلف، متقارن نیست، یعنی لزوماً دارای نرخ ظهور و سقوط یکسان نیستند (اسپل^۵، ۱۹۹۹؛ هوسینولد و بندرز^۶، ۲۰۰۱؛ آبراهامسون و فرچیلد، ۱۹۹۹). لذا مقاله حاضر بر آن است تا دیدگاه‌های آبراهامسون در استفاده از مفهوم مدیریت مد برای ارزیابی علایق در موضوع سایبرنتیک را مورد بررسی قرار دهد.

طبق بررسی‌های به عمل آمده، نخستین تلاش صورت گرفته در زمینه پیروی از مدیریت مد در علوم مختلف، توسط آبراهامسون، اسکاربروا و سوان^۷ (۲۰۰۱) انجام گرفته است. آن‌ها در پژوهش خود، میزان علاقه به موضوع مدیریت دانش بین سال‌های ۱۹۹۰-۱۹۹۸ را از طریق جست‌وجو در مجلات علمی و دانشگاهی مورد بررسی قرار داده و پس از بررسی تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از پایگاه اطلاعاتی ای.بی.آی پروکوئست دریافتند که میزان علاقه به موضوع مدیریت دانش در دهه ۱۹۹۰ رو به افزایش است. پس از آن، نیکولینی و همکاران^۸ (۲۰۰۸) روش پژوهشی آن‌ها را در پیش گرفتند و میزان علاقه به موضوع مدیریت دانش را از سال ۱۹۹۸ تا سال ۲۰۰۸ مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش آن‌ها نیز نشان داد که پس از افزایش علاقه به موضوع مدیریت دانش در دهه ۱۹۹۰ که اوج آن در سال ۱۹۹۸ بود، میزان علاقه به این موضوع نه تنها کاهش نیافته، بلکه ثابت هم

سپرده می‌شود (هیسلاپ^۱، ۲۰۱۰). آبراهامسون و ایزنمن (۲۰۰۸) خاطر نشان می‌سازند که الگوی مد یک الگوی متقارن نیست، بلکه دارای فراز و فرودهایی است که این فراز و فرودها دقیقاً آئینه یکدیگرند. همین فراز و فرودها هستند که چرخه مدیریت مد را از مدیریت هوس (مد زودگذر) متمایز می‌سازند. برای تشخیص مد یا هوس (مد زودگذر) بودن یک پدیده یا فناوری، مشاهده چرخه حیات آن ضروری است.

شکل ۱. چرخه حیات مدیریت مد و مدیریت هوس (مد زودگذر)

مد از تمایلات یک گروه یا جامعه، با ایجاد یا گسترش مراجعه به موضوعی در نشریات، شناسایی می‌شود (هیسلاپ، ۲۰۱۰). همچنین میزان علاقه به یک مد نیز از طریق افزایش تعداد کنفرانس‌های برگزار شده، تعداد مقالات و کتاب‌های منتشر شده و دیگر انتشارات خاص در آن زمینه موضوعی قابل بررسی است. زمانی که ایده یا عقیده‌ای در یک دوره زمانی خاص جذاب بوده و مورد توجه افراد قرار گیرد، در واقع میزان علاقه به آن ایده، افزایش یافته است. چنانچه میزان علاقه به آن ایده در همان سطح بالا باقی بماند می‌تواند پایدار و نهادینه شود. در صورتی که میزان علاقه به آن کاهش یابد، جای خود را به ایده جدیدتر خواهد داد (کلارک، ۲۰۰۴).

محققان مدیریت مد نیز بر این ادعا هستند که مدیریت مد بر روند انتشار تمرکز دارد (کلارک^۲، ۲۰۰۴). تحلیل محتوا و بررسی میزان انتشارات صورت گرفته در زمینه موضوعی

۳. Wiley

۴. Emerald

۵. Spell

۶. Heusinkveld & Benders

۷. Abrahamson, Scarbrough & Swan

۸. Nicolini & et. al.

۱. Hislop

۲. Clark

روش پژوهش

این پژوهش، از نوع پیمایش توصیفی و کاربردی است. جامعه پژوهش شامل مجموعه مقاله‌های علمی منتشر شده در حوزه سایبرنتیک در پایگاه‌های اطلاعاتی امرالد و وایلی طی سال‌های ۱۹۹۵-۲۰۱۱ م. بوده است. به این منظور، کلیدواژه‌های سایبرنتیک، سایبر^۳ و سایبرنتیکز^۴، که از طریق جست‌وجو در منابع اطلاعاتی مختلف نظیر واژه‌نامه‌ها، دائره‌المعارف و مقالات مختلف تهیه گردیده بودند، در عنوان، کلیدواژه و چکیده مقالات موجود در پایگاه امرالد و وایلی مورد جست‌وجو قرار گرفتند. به دو دلیل از پایگاه داده امرالد و وایلی استفاده شد:

۱. نسبتاً جامع بودن آن
 ۲. یکی از پایگاه‌هایی بود که تعداد مقالات درباره سایبرنتیک در آن بسیار بود.
- در مجموع ۳۸۰۰ مقاله (۶۹۲ مورد از طریق جست‌وجو در عنوان، ۸۵۱ مورد با جست‌وجو در چکیده و ۲۲۵۷ مورد از طریق جست‌وجو در کلیدواژه در دو پایگاه مورد بررسی) بازیابی گردید. در نهایت نیز با استفاده از جداول و نمودارهای آماری، داده‌های حاصل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش

در این بخش داده‌های حاصل از اطلاعات گردآوری شده به منظور دستیابی به اهداف پژوهش مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد.

میزان علاقه به موضوع سایبرنتیک بین سال‌های ۱۹۹۵ تا ۲۰۱۱ م. : میزان علاقه به موضوع «سایبرنتیک» از طریق شمارش تعداد پژوهش‌های انجام شده در پایگاه اطلاعاتی امرالد و وایلی به دست آمد. به منظور گردآوری تعداد پژوهش‌های صورت گرفته در این زمینه، کلیدواژه‌های سایبرنتیک،

نبوده و رو به فزونی گذاشته است. بنابراین چنین نتیجه‌گیری نمود که میزان علاقه به مدیریت دانش از مدیریت مد زودگذر پیروی نمی‌کند. مدسن و اسلاتن^۱ (۲۰۱۳) نیز نقش مدیریت مد آرنا را در اشاعه مفاهیم مدیریت مد با استفاده از رویکرد کارت امتیازی متوازن در کشور اسکانندیناوی بررسی نموده و دریافتند که عناصر تشکیل‌دهنده مدیریت مد آرنا^۲ (شامل مشاوران، گروه‌های متخصص، شرکت‌های نرم‌افزاری و برگزارکنندگان کنفرانس‌ها) در کشورهای مورد بررسی نقش مهمی را در ایجاد و به‌کارگیری مفاهیم جدید مدیریت مد ایفا می‌کند. پژوهش‌هایی که تاکنون در زمینه بررسی میزان علاقه به یک زمینه موضوعی خاص یا به عبارتی پیروی از مدیریت مد صورت گرفته، بسیار اندک است. بررسی‌ها حاکی از آن است پژوهشی که پیروی از مدیریت مد را در زمینه‌های موضوعی مختلف مورد بررسی قرار داده باشد، در ایران صورت نگرفته و در سطح جهان نیز تعداد آن‌ها انگشت‌شمار است که زمینه موضوعی تمامی موارد نیز مدیریت دانش بوده است نه سایبرنتیک. با توجه به این‌که هفت دهه از ظهور سایبرنتیک گذشته و نیز با عنایت به میان‌رشته‌ای بودن سایبرنتیک و تعداد مقالات منتشر شده در مجلات علمی مختلف، می‌توان میزان علاقه به این موضوع را طی سال‌های ۱۹۹۵ تا ۲۰۱۱ م. مورد بررسی قرار داد و سیر تکامل و گسترش، و امکان نهادینه شدن آن را مورد توجه قرار داد. بنابراین پژوهش حاضر در صدد آن است تا با بررسی پژوهش‌های انجام شده در زمینه سایبرنتیک، به سؤالات ذهنی خود که عبارتند از

۱. آیا سایبرنتیک به عنوان یک مد مدیریتی زودگذر مطرح است؟
 ۲. آیا هیچ نشانه‌ای مبنی بر نهادینه یا پایدار شدن سایبرنتیک وجود دارد؟
- پاسخ گوید. موضوعی که در هیچ یک از پژوهش‌های پیشین مورد توجه قرار نگرفته است.

³ Cyber

⁴ Cybernetics

¹ Madsen & Slatten

² Management Fashion Arena

امرالد جدول ۱، تعداد مقالات بازیابی شده در موضوع سایبرنتیک از پایگاه اطلاعاتی امرالد را نشان می‌دهد

سایبرنتیکز و سیبر در عنوان، کلیدواژه و چکیده مقالات، مورد جست‌وجو قرار گرفت. نتایج حاصل از جست‌و‌جوهایی صورت گرفته در جداول ذیل نشان داده شده است. در پایگاه

جدول ۱. تعداد مقالات بازیابی شده از پایگاه امرالد در موضوع سایبرنتیک در هر سال به تفکیک عنوان، چکیده و کلیدواژه

موضوع جست‌وجو				
سال انتشار	عنوان	چکیده	کلیدواژه	مجموع
۱۹۹۵	۹	۱۳	۴۲	۶۴
۱۹۹۶	۹	۱۵	۴۳	۶۷
۱۹۹۷	۷	۱۰	۳۳	۵۰
۱۹۹۸	۲۳	۹	۶۲	۹۴
۱۹۹۹	۳۷	۱۵	۱۳۹	۱۹۱
۲۰۰۰	۳۸	۲۷	۱۴۰	۲۰۵
۲۰۰۱	۲۶	۲۴	۱۳۲	۱۸۲
۲۰۰۲	۳۰	۱۰	۹۲	۱۳۲
۲۰۰۳	۱۸	۱۱	۱۰۴	۱۳۳
۲۰۰۴	۲۲	۳۹	۱۱۵	۱۷۶
۲۰۰۵	۲۵	۵۱	۱۰۸	۱۸۴
۲۰۰۶	۲۹	۵۵	۱۲۴	۲۰۸
۲۰۰۷	۴۵	۸۰	۱۲۰	۲۴۵
۲۰۰۸	۱۹	۳۸	۱۳۶	۱۹۳
۲۰۰۹	۱۸	۴۴	۱۵۹	۲۲۱
۲۰۱۰	۲۲	۳۱	۱۴۱	۱۹۴
۲۰۱۱	۴۱	۷۳	۱۱۱	۲۲۵
مجموع	۴۱۸	۵۴۵	۱۸۰۱	۲۷۶۴

زودگذر بودن، به صورت مداوم وجود داشته و در حال گسترش است.

در پایگاه ایلی، در جدول ۲، تعداد مقالات بازیابی شده در موضوع سایبرنتیک از پایگاه اطلاعاتی ایلی نمایش داده شده است.

همان‌طور که از جدول یک استنباط می‌شود، پس از افزایش ناگهانی میزان علاقه به سایبرنتیک در اواخر دهه ۱۹۹۰ م. که در سال ۱۹۹۹ به اوج خود رسید، علاقه به سایبرنتیک تا سال ۲۰۱۱ م. در همان سطح (بالا) باقی مانده است. بنابراین می‌توان گفت که علاقه به موضوع سایبرنتیک به جای عبور و

جدول ۲. تعداد مقالات بازیابی شده با موضوع سایبرنتیک از پایگاه اطلاعاتی وایلی به تفکیک سال

مکان جست و جو				
عنوان	چکیده	کلیدواژه	مجموع	سال انتشار
۱۰	۶	۸	۲۴	۱۹۹۵
۲۷	۱۸	۲۷	۷۲	۱۹۹۶
۱۶	۱۷	۲۱	۵۴	۱۹۹۷
۱۳	۱۰	۲۱	۴۴	۱۹۹۸
۱۲	۲	۱۵	۲۹	۱۹۹۹
۹	۲	۱۵	۲۶	۲۰۰۰
۱۸	۸	۲۷	۵۳	۲۰۰۱
۶	۶	۱۲	۲۴	۲۰۰۲
۱۶	۱۰	۲۴	۵۰	۲۰۰۳
۲۱	۱۶	۲۳	۶۰	۲۰۰۴
۲۲	۱۸	۱۸	۵۸	۲۰۰۵
۱۱	۲۴	۲۸	۶۳	۲۰۰۶
۱۴	۲۶	۳۶	۷۶	۲۰۰۷
۲۴	۳۵	۵۰	۱۰۹	۲۰۰۸
۱۶	۳۲	۴۶	۹۴	۲۰۰۹
۱۹	۴۰	۴۴	۱۰۳	۲۰۱۰
۲۰	۳۶	۴۱	۹۷	۲۰۱۱
۲۷۴	۳۰۶	۴۵۶	۱۰۳۶	مجموع

رسیده است؛ در حالی که تا سال ۲۰۱۱ از میزان علاقه به این موضوع کاسته نشده و در همان سطح بالا باقی مانده است. نمودار ۱، روند انتشار مقالات مرتبط با موضوع سایبرنتیک بازیابی شده از دو پایگاه اطلاعاتی امرالد و وایلی را به تصویر کشیده است. طبق نتایج بازیابی شده از دو پایگاه اطلاعاتی فوق‌الذکر، سیر انتشار مقالات طی سال‌های ۱۹۹۵ تا ۲۰۱۱ م. روندی صعودی را به دنبال داشته است. روند انتشار مقالات در سال‌های مختلف مسیری مشابه را طی نموده است، به گونه‌ای که کمترین میزان مقالات طی دهه ۱۹۹۰ و بیشترین میزان آن طی سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۰ م. منتشر گردیده است.

همان‌طور که جدول ۲ نشان می‌دهد، بر طبق نتایج به دست آمده از پایگاه اطلاعاتی وایلی، بیشترین تعداد مقالات منتشره طی سال‌های ۱۹۹۵ تا ۲۰۱۱ به سال ۲۰۰۸ (۱۰۹ عنوان) اختصاص یافته است؛ در حالی که کمترین تعداد مقالات منتشره در سال‌های ۱۹۹۵ و ۲۰۰۲ (۲۴ عنوان) به چاپ رسیده است. روند انتشار مقالات بر طبق نتایج حاصل از پایگاه وایلی نیز صعودی است.

آنچه از جدول فوق استنباط می‌شود حاکی از آن است که میزان علاقه به موضوع سایبرنتیک از سال ۲۰۰۰ روندی رو به رشد را به دنبال داشته و در سال ۲۰۰۸ به نقطه اوج خود

نمودار ۱. مقایسه روند انتشار مقالات بازبایی شده از دو پایگاه اطلاعاتی امرالد و وایلی طی سالهای ۱۹۹۵ تا ۲۰۱۱ م.

باقی ماند؛ اما ممکن است در ده سال آینده کاهش یابد و برای یک دوره طولانی به عنوان مدیریت مد شناخته شود. نهادینه شدن سایبرنتیک به عنوان یک رشته دانشگاهی: هرچند تعداد نشریات بازبایی شده از دو پایگاه اطلاعاتی امرالد و وایلی که مقالات مرتبط با موضوع سایبرنتیک را در فاصله بین سال‌های ۱۹۹۵ تا ۲۰۱۱ م. به چاپ رسانده‌اند در حدود ۱۲۰ عنوان است، اما به علت تعداد کم مقالات منتشر شده در آن‌ها، از ذکر عناوین آن‌ها در متن خودداری شده و تنها به ذکر اسامی نشریاتی که بیشترین تعداد مقالات را به خود اختصاص داده‌اند، اکتفا شده است.

فهرست نشریات منتشر کننده مقالات مرتبط با موضوع «سایبرنتیک» در جدول شماره ۳ نشان داده شده است.

بنابراین در پاسخ به این سؤال که سایبرنتیک می‌تواند به عنوان مدیریت مد زودگذر در نظر گرفته شود؟ با توجه به نتایج به دست آمده می‌توان چنین برداشت کرد که میزان علاقه مداوم به موضوع سایبرنتیک، از الگوی نوسانات زنگی‌شکل که آبراهامسون آن را گواه مدیریت مد می‌دانست، پیروی نمی‌کند و این تصور که سایبرنتیک، یک مدیریت مد زودگذر است و به احتمال زیاد به سرعت رو به افول می‌گذارد را به چالش می‌کشد. هر چند با توجه به بیانات آبراهامسون و ایزنمن (۲۰۰۸) که معتقد بودند صعود و نزول در مدیریت مد، ضرورتاً از روند متقارن تبعیت نمی‌کند و ممکن است گاهی از الگوی نوسانات زنگی تبعیت نکند؛ می‌توان چنین تفسیر کرد که گرچه علاقه به موضوع سایبرنتیک سریعاً رشد کرد و بین سال‌های ۱۹۹۵-۲۰۱۱، در همان سطح

پروژه‌های علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول ۳. فهرست نشریات منتشر کننده مقالات مرتبط با موضوع سایبرنتیک

نام نشریه	تعداد مقالات منتشر شده در هر مجله	درصد مقالات منتشر شده در هر مجله
Kybernetes	۱۹۳۲	۶۶/۹۴
International Journal of Intelligent Computing and Cybernetics	۱۵۸	۵/۴۷
Industrial Robot: An International Journal	۱۰۳	۳/۵۷
Systems Research and Behavioral Science	۹۳	۳/۲۲
Biotechnology Progress	۶۴	۲/۲۲
Systems Research	۵۵	۱/۹۱
Biotechnology and Bioengineering	۴۵	۱/۵۶
Journal of Manufacturing Technology Management	۳۶	۱/۲۵
Industrial Management & Data Systems	۲۹	۱
Online Information Review	۲۶	۰/۹
Architectural Design	۲۵	۰/۸۷
Learning Organization, The	۲۵	۰/۸۷
International Journal of Quality & Reliability Management	۲۳	۰/۸۰
Corporate Governance: An International Review	۲۱	۰/۷۳
Journal of Organizational Change Management	۱۶	۰/۵۵
Management Decision	۱۶	۰/۵۵
Campus-Wide Information Systems	۱۴	۰/۴۹
Information Technology & People	۱۲	۰/۴۲

همان‌طور که داده‌های جدول ۳ نشان می‌دهد، بیش از ۶۰٪ از ۱۹۳۲ مقاله منتشر شده در زمینه سایبرنتیک در مجله Kybernetes در دسترس است. در حالی که ۴۰٪ از ۱۵۸ مقاله منتشر شده در سایر مجلات به چاپ رسیده‌اند. به لحاظ دسته‌بندی موضوعی نشریات، بیش از ۸۰٪ از مقالات در مجلاتی با موضوعات سایبرنتیک و موضوعات وابسته مانند فناوری به چاپ رسیده است. حدود ۱۵٪ از مقالات در مجلات با موضوعاتی مدیریتی و در حدود ۵٪ از مقالات در سایر مجلات که ارتباط ضعیفی با موضوع سایبرنتیک دارند منتشر گردیده است.

در پاسخ به سؤال دوم پژوهش مبنی بر این‌که آیا هیچ نشانه‌ای مبنی بر نهادینه یا پایدار شدن سایبرنتیک وجود دارد؟

با توجه به افزایش تعداد مقالات در موضوع سایبرنتیک و به دنبال آن افزوده شدن تعداد مجلات تخصصی در این زمینه موضوعی، احتمال نهادینه شدن سایبرنتیک به عنوان یک رشته دانشگاهی، برای آینده قابل پیش‌بینی وجود خواهد داشت. بنابراین نه تنها تعداد انتشارات مرتبط با سایبرنتیک در سطح بالا باقی می‌ماند، بلکه به احتمال زیاد ظهور و پیدایش مجلات تخصصی و کنفرانس‌ها را نیز به دنبال خواهد داشت. آبراهامسون و فرچایلد (۱۹۹۹) در رابطه با نهادینه شدن یک موضوع معتقدند که برخی از موضوعاتی که در مدیریت مد ظاهر می‌شوند، با توجه به افزایش ناگهانی علاقه به آنها، در صورتی می‌توانند نهادینه شوند که میزان علاقه به آنها ثابت باقی بماند.

و سایبرنتیک نیز مانند مدیریت دانش از مدیریت مد زودگذر پیروی نمی‌کند. همچنین پژوهش نیکولینی و دیگران (۲۰۰۸) نیز نتایجی مشابه را به دنبال داشت.

چاپ مقالات مرتبط با موضوع سایبرنتیک در ۱۲۰ عنوان مجله از دیگر نتایج به دست آمده از این پژوهش است. نتایج نشان داد که بیش از ۶۰ درصد مقالات این حوزه، در مجله کیرنتز^۲ منتشر گردیده است که با توجه به تخصیص این مجله به موضوع سایبرنتیک به طور خاص، انتظاری غیر از آن نمی‌رفت. در کل حدود ۸۰ درصد مقالات در مجلات با موضوع سایبرنتیک و موضوعات وابسته به آن منتشر گردیده و از ۲۰ درصد مقالات باقیمانده، ۱۵ درصد در مجلات مدیریتی و ۵ درصد در مجلاتی که ارتباط ضعیفی با موضوع سایبرنتیک دارند، به چاپ رسیده است. با توجه به نتایج حاصل شده که حاکی از رشد روزافزون مقالات منتشر شده در موضوع سایبرنتیک است، احتمال نهادینه شدن آن به عنوان یک رشته دانشگاهی دور از ذهن نیست؛ در این صورت نه تنها شاهد افزایش تعداد انتشارات مرتبط با این موضوع هستیم، بلکه شاهد افزایش شمار مجلات و کنفرانس‌های تخصصی یافته به آن نیز خواهیم بود. هرچند که شواهدی مبنی بر وجود نوعی نهادینه نوپای سایبرنتیک وجود دارد؛ با این وجود هنوز خیلی زود است که بگوییم سایبرنتیک به عنوان یک رشته دانشگاهی در حد یک دامنه پایدار و ثابت نهادینه شده است؛ در حالی که ممکن است علاقه به این موضوع در میان مدت کاهش یابد. با این حال، نتایج نشان داد که سایبرنتیک به طور فزاینده‌ای به عنوان موضوع همیشگی تحقیقات دانشگاهی به رسمیت شناخته شده است.

بنابراین به منظور پاسخ به این سؤال ذهنی که آیا سایبرنتیک در آینده به عنوان یک رشته دانشگاهی، نهادینه خواهد شد یا خیر، پیشنهاد می‌گردد که پژوهشی مشابه پژوهش حاضر پس از گذشت ده سال مجدداً تکرار گردد تا دریابیم که آیا سایبرنتیک روند مورد انتظار ما را در پیش گرفته

شواهد تجربی به دست آمده را می‌توان بر مبنای منطقی بیان شده توسط آبراهامسون و فرچایلد (۱۹۹۹) چنین تفسیر کرد. آمار به دست آمده در رابطه با ثبت میزان علائق در موضوع سایبرنتیک، نشان‌دهنده تکامل صحیح سایبرنتیک به عنوان یک رشته دانشگاهی است. سایبرنتیک را می‌توان با موضوع مدیریت فرهنگی سازمانی مقایسه کرد که به شکل مدیریت مد ظهور کرد، علاقه به آن در اواسط دهه ۱۹۸۰ رشد کرد و به تدریج به سمت تبدیل شده به رشته‌ای دانشگاهی پیش رفت.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر بر اساس اطلاعات استخراج شده از پایگاه امرالد و وایلی بین سال‌های ۱۹۹۵-۲۰۱۱ م. تهیه گردیده است. تحلیل اطلاعات حاصله نیز بر مبنای تعداد انتشارات صورت گرفته طی ۱۶ سال اخیر انجام گرفته است. نتایج به دست آمده از پایگاه اطلاعاتی امرالد، حاکی از آن است که بیشترین تعداد مقالات منتشر شده در زمینه سایبرنتیک در اواخر دهه ۹۰ (سال ۱۹۹۹) صورت گرفته و پس از آن نیز با کاهش چشمگیری مواجه نبوده و روند صعودی را در پیش گرفته است. جست‌وجو در پایگاه وایلی نیز نتایج مشابهی را نشان داد. بدین مفهوم که در دهه اول قرن بیستم شاهد رشد انتشارات مرتبط با موضوع سایبرنتیک هستیم. رشدی که پس از آن نیز رو به کاهش نهاده و مسیر خود را به سمت اوج در پیش گرفته است. بنابراین یکی از نتایج کلیدی به دست آمده از داده‌های ارائه شده در این پژوهش، افزایش میزان علاقه به موضوع سایبرنتیک طی سال‌های ۱۹۹۵ تا ۲۰۱۱ م. است و این نتیجه، مسئله پیروی سایبرنتیک از الگوی مدیریت مد زودگذر را به چالش می‌کشد؛ به این مفهوم که علاقه به این موضوع از الگوی نوسانات زنگی شکل^۱ آبراهامسون که نشان دهنده مدیریت مد زودگذر است، پیروی نمی‌کند، هر چند ممکن است در ده سال آینده نتایج متفاوتی را به دنبال داشته باشد. یافته‌های پژوهش حاضر با پژوهشی که توسط آبراهامسون، اسکاربروا و سوان، در سال ۲۰۰۱ صورت گرفت هم‌سو است

² Kybernetes

¹ . Bell-shaped

Beer, S. (2004). What is cybernetics?. *Emerald Group*, 33(3/4), 853 – 863.

Clark, T. (2004). The Fashion of Management Fashion: A Surge too far?. *Organization*, 11(2), 297-306.

Heusinkveld, S. and Benders, J. (2001). Surges and sediments: shaping the reception of reengineering. *Information & Management*, 38(4), 239-51.

Hislop, D. (2010). Knowledge management as an ephemeral management fashion?. *Knowledge management*, (14) 6, 779-790.

Madsen, D.; Slatten, K. (2013). The Role of the Management Fashion Arena in the Cross-National Diffusion of Management Concepts: The Case of the Balanced Scorecard in the Scandinavian Countries. *Adm. Sci.* 3(3), 110-142.

Meyers. R. A. (2001). *Encyclopedia of Physical Science & Technology*. [3rded], New York: Academic Press.

Nicolini, D.; Powell, J.; Conville, P. and Martinez-Solano, L. (2008). Managing knowledge in the healthcare sector: a review. *International Journal of Management Reviews*, 10(3), 245-263.

Scarbrough, H. and Swan, J. (2001). Explaining the diffusion of knowledge management. *British Journal of Management*, 12(1), 3-12.

Spell, C. (1999). Where do management fashions come from, and how long do they stay for?. *Journal of Management History*, 5(6), 334-48.

Wikipedia. (2013). Feedback. Available at: <http://en.wikipedia.org/wiki/Feedback>.

و به عنوان یک رشته دانشگاهی به رسمیت شناخته شده است یا خیر.

منابع

استافورد، ب. (۱۳۸۴). سایبرنتیک چیست؟ (حمیدرضا جمالی مهموئی و سعید اسدی، مترجم). تدبیر، ۱۶ (۱۵۵)، فروردین. [دسترسی از: <http://www.imi.ir/tadbir/tadbir-155/article-155/9.asp>] [تاریخ دسترسی: تیرماه ۱۳۹۲].

زندى روان؛ ن.؛ آزاد، آ (۱۳۸۵). بررسی فراگرد ارتباط در کتابخانه. *کتابداری و اطلاع رسانی*، ۹ (۲).

غلامزاده، ا. (۱۳۷۷). سایبرنتیک و نقش آن در ایجاد سیستم‌های اطلاعاتی: مبانی نظری سیستم مدیریت اطلاعات پایه لجستیک. تهران: دانشگاه امام حسین.

لرنر، آ. (۱۳۶۶). مبانی سایبرنتیک. (کیومرث پریانی، مترجم). تهران: دانش پژوه.

Abrahamson, E. (1996). Management Fashion. *Academy of Management Review*, 21(1), 254-285.

Abrahamson, E.; Fairchild, G. (1999). Management fashion: lifecycles, triggers, and collective learning processes. *Administrative Science Quarterly*, 44 (4), 708-740.

Abrahamson, E.; Eisenman, M. (2008). Employee management techniques: transient fads or trending fashions?. *Administrative Science Quarterly*, 53(4), 719-744.

Arbib, A.M. (1984). *Computers and the cybernetic society*. New York: Academic Press.

پیوست ۱. فهرست نشریات منتشر کننده مقالات در موضوع سایبرنتیک، بازبایی شده از دو پایگاه اطلاعاتی امرالد و وایلی در فواصل زمانی ۱۹۹۵ تا ۲۰۱۱ م.

عنوان نشریه	تعداد مقالات	درصد مقالات
	منتشر شده	منتشر شده
Kybernetes	1932	66.94
International Journal of Intelligent Computing and Cybernetics	158	5.47
Industrial Robot: An International Journal	103	3.57
Systems Research and Behavioral Science	93	3.22
Biotechnology Progress	64	2.22
Systems Research	55	1.91
Biotechnology and Bioengineering	45	1.56
Journal of Manufacturing Technology Management	36	1.25
Industrial Management & Data Systems	29	1.00
Online Information Review	26	0.90
Architectural Design	25	0.87
Learning Organization, The	25	0.87
International Journal of Quality & Reliability Management	23	0.80
Corporate Governance: An International Review	21	0.73
Journal of Organizational Change Management	16	0.55
Management Decision	16	0.55
Campus-Wide Information Systems	14	0.49
Information Technology & People	12	0.42
Measuring Business Excellence	7	0.24
Australian and New Zealand Journal of Family Therapy	6	0.21
International Journal of Robust and Nonlinear Control	6	0.21
Berichte zur Wissenschaftsgeschichte	5	0.17
Business Strategy and the Environment	5	0.17
Personnel Review	5	0.17
American Journal of Human Biology	4	0.14
Journal of Business & Industrial Marketing	4	0.14
Journal of Family Therapy	4	0.14
Journal of Occupational and Organizational Psychology	4	0.14
Risk Analysis	4	0.14
Systems Research and Behavioral Science	4	0.14
American Anthropologist	3	0.10
Complexity	3	0.10
Human Factors and Ergonomics in Manufacturing & Service Industries	3	0.10
Journal for the Theory of Social Behavior	3	0.10
Journal of Experimental Zoology Part B: Molecular and Developmental Evolution	3	0.10
Journal of Financial Crime	3	0.10
Journal of Marital and Family Therapy	3	0.10
Journal of the American Society for Information Science	3	0.10
Knowledge and Process Management	3	0.10
Oikos	3	0.10
Review of Policy Research	3	0.10
Stress Medicine	3	0.10
System Dynamics Review	3	0.10
The Laryngoscope	3	0.10
The Russian Review	3	0.10
Characterization of Powders and Aerosols	2	0.07
Cognitive Science	2	0.07

Communication Theory	2	0.07
Educational Theory	2	0.07
Epilepsia	2	0.07
Imaging & Microscopy	2	0.07
International Journal of Human Factors in Manufacturing	2	0.07
Journal of Chemical Technology and Biotechnology	2	0.07
Journal of Computer-Mediated Communication	2	0.07
Journal of Multi-Criteria Decision Analysis	2	0.07
Journal of the History of the Behavioral Sciences	2	0.07
Project Management Journal	2	0.07
Software Process: Improvement and Practice	2	0.07
Zygon®	2	0.07
AICHe Journal	1	0.03
American Journal of	1	0.03
American Journal of Physical Anthropology	1	0.03
Annals of the Association of American Geographers	1	0.03
Annals of the New York Academy of Sciences	1	0.03
Anthropology and Humanism	1	0.03
Anthropology of Consciousness	1	0.03
Applied Psychology	1	0.03
Art History	1	0.03
Australian Journal of Politics & History	1	0.03
BioEssays	1	0.03
British Journal of	1	0.03
Cell Biology International	1	0.03
Cell Motility and the Cytoskeleton	1	0.03
Chemical Engineering & Technology	1	0.03
Creativity and Innovation Management	1	0.03
Dialog	1	0.03
Drugs and Alcohol Today	1	0.03
Early Intervention in Psychiatry	1	0.03
Economic Geography	1	0.03
Education + Training	1	0.03
Ethology	1	0.03
European Journal of Personality	1	0.03
Financial Accountability & Management	1	0.03
History of Education Quarterly	1	0.03
Human Resource Management	1	0.03
Hypatia	1	0.03
International Affairs	1	0.03
International Journal of Adaptive Control and Signal Processing	1	0.03
international Journal of Intelligent Systems	1	0.03
International Journal of Quantum Chemistry	1	0.03
International Journal of Urban and Regional Research	1	0.03
International Journal on Grey Literature	1	0.03
International Studies Review	1	0.03
international Transactions in Operational Research	1	0.03
Journal of Anatomy	1	0.03
Journal of Applied Behavior Analysis	1	0.03
Journal of Architectural Education	1	0.03
Journal of Clinical Periodontology	1	0.03
Journal of Community Psychology	1	0.03
Journal of Direct Marketing	1	0.03

Journal of Gastroenterology and Hepatology	1	0.03
Journal of Law and Society	1	0.03
Journal of Linguistic Anthropology	1	0.03
Journal of Prosthodontics	1	0.03
Journal of Research in Science Teaching	1	0.03
Leading Personalities in Statistical Sciences: From the Seventeenth Century to the Present	1	0.03
Literature Compass	1	0.03
Mathematical Logic Quarterly	1	0.03
Metaphilosophy	1	0.03
Museum International	1	0.03
Negotiation Journal	1	0.03
Performance Improvement Quarterly	1	0.03
Personnel Psychology	1	0.03
Public Administration	1	0.03
Public Administration Review	1	0.03
Rehabilitation Nursing	1	0.03
Religious Studies Review	1	0.03
Standard Article	1	0.03
The Anatomical Record Part B: The New Anatomist	1	0.03
The Sociological Review	1	0.03
Topics in Cognitive Science	1	0.03

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی